

Uvodna riječ

Neovisnost Europskog javnog tužiteljstva: ključ borbe protiv prijevара, korupcije i zlouporaba ovlasti od strane državnih i lokalnih dužnosnika

Poštovano čitateljstvo,

Europsko javno tužiteljstvo snažno je uzdrvalo pravni i političkih poredak brojnih europskih država, uključujući i Hrvatsku. Temeljni razlog tome nisu impresivni rezultati koji mu se moraju priznati u prvoj godini rada, u kojoj je registriralo i analiziralo 4006 kaznenih predmeta, započelo 929 istraga, podig-nulo 28 optužnica te su temeljem njegovih optužnica do 1. lipnja 2022. donesene četiri presude te još tri presude do 11. srpnja, uključujući i presudu na temelju sporazuma zagrebačkog Županijskog suda.¹ Medijski najzvučniji podatak bio je da je na zahtjev Europskog tužiteljstva odobreno oduzimanje imovine u iznosu od 259 milijuna eura.² Naime proračun Europskog tužiteljstva u prvoj je godini bio 44 milijuna eura, pa je Glavna europska tužiteljica *Laura Kövesi* isticala da je temeljem zahtjeva Europskog tužiteljstva oduzeta pet puta veća imovina od sredstava koja su u njega uložena. Pri ocjeni rezultata iz prve godine mora se uzeti u obzir da, iako je prva Glavna europska tužiteljica preuzela dužnost još 4. studenog 2019. kako bi predvodila stvaranje kadrovskih, normativnih, administrativnih, tehnoloških i drugih uvjeta za rad Europskog tužiteljstva, oni nisu bili ostvareni ni nakon službenog početka rada 1. lipnja 2021.

Temeljni razlog političkih potresa i velikog interesa javnosti za istrage Europskog tužiteljstva jest učestali kazneni progon političara. Prva istraga Europskog tužiteljstva pokrenuta je 6. srpnja 2021. upravo u Hrvatskoj zbog prijevare u nabavi, aktivne i pasivne korupcije te zlouporabe položaja protiv bivše ministrice regionalnog razvoja i fondova EU-a te ravnatelja Središnje agencije za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije (SAFU). Prva osuđujuća presuda na temelju optužnice Europskog tužiteljstva donesena je protiv slovačkog gradonačelnika zbog pokušaja prijevare na štetu financijskih interesa EU-a krivotvorenjem isprave. Prve optužnice u Bugarskoj i

---

¹ Navedeni podaci proizlaze iz prvog izvješća Europskog tužiteljstva od 24. ožujka 2022. za prvih sedam mjeseci operativnog rada, od 1. lipnja do 31. prosinca 2021., koji su ažurirani nakon pet mjeseci te obuhvaćaju prvu godinu rada do 1. lipnja 2022.

² U 2021. godini Europsko je tužiteljstvo podnijelo zahtjeve za oduzimanje imovine u ukupnom iznosu od 160 milijuna eura, nalozi za privremeno oduzimanje izdani su u ukupnom iznosu od 149,5 milijuna eura, a trajno je oduzeta imovina ukupne vrijednosti 46 milijuna eura. EPPO, Consolidated annual activity report, Financial year 2021, str. 11.

Litvi podignute su u siječnju 2022. protiv službenika bugarskog državnog fonda za poljoprivredu i dva litavska carinska službenika. U svibnju 2022. u Hrvatskoj je podignuta optužnica protiv 10 osoba uključujući gradonačelnike Velike Gorice i Nove Gradiške, predsjednika uprave trgovačkog društva u vlasništvu grada i voditeljice Odjela za projekte financirane od strane EU u tom društvu zbog aktivne i pasivne korupcije te zlorababe položaja. U lipnju 2022. u više država pokrenute su istrage zbog organiziranog kriminaliteta, koje su u Bugarskoj uključile šefa regionalnog državnog fonda za poljoprivredu, u Italiji više visokih javnih dužnosnika iz Pokrajinskog inspektorata za poljoprivredu, a u Litvi člana općinskog povjerenstva za javnu nabavu. U srpnju 2022. u Hrvatskoj su pokrenute istrage zbog subvencijske prijevare i zlorababu položaja i ovlasti protiv poljoprivrednika kojem je pomagao službenik Ministarstva poljoprivrede, kao i protiv bivšeg ministra aktualne vlade i službenika Ministarstva poljoprivrede, a u rujnu protiv djelatnice Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, inovacije i investicije zbog nezakonitog pogodovanja.

Fokusiranje europskih istraga na kriminalitet dužnosnika i drugih službenih osoba uvjetovano je nadležnošću Europskog javnog tužiteljstva za kaznena djela protiv financijskih interesa EU-a, dakle za prijevare u odnosu na javni novac, korupciju i zlorababu položaja i ovlasti, koja su u pravilu počinjena od strane ili uz pomoć državnih, lokalnih ili dužnosnika EU-a.³ Stoga je stalna opasnost od zlorababe vlasti i političkog utjecaja na rad državnog odvjetništva znatno veća u predmetima s političkom pozadinom, osobito onom u sferi tzv. visoke državne politike. Ne treba dvojiti da je i to jedan od razloga zašto države, odnosno njihova tužiteljstva, nisu bila voljna, a onda ni učinkovita u zaštiti financijskih interesa Europske unije, što je bio i temeljni razlog osnivanja supranacionalnog tužiteljstva, neovisnog o europskoj, kao i nacionalnoj politici. To dokazuju i činjenice da je Italija za vrijeme Berlusconijeve vlade odigrala ključnu ulogu u neuspjehu Ugovora iz Nice⁴ u pogledu Europskog tužiteljstva, da Mađarska na čelu sa Orbánom nije pristupila pojačanoj suradnji kroz Europsko tužiteljstvo, da Poljska odbija sklopiti radni sporazum s Europskim tužiteljstvom i sistematski sprečava prikupljanje dokaza na svom teritoriju iako je odgovorna za polovicu svih predmeta u koje su uključene neparticipirajuće države,⁵ a donedavno je glavni skandal u vezi s početkom rada Europskog tužiteljstva priredila vlada Janeza Janše odbijajući imenovati delegirane europske tužitelje, pa je Glavna

---

³ Pajčić M (2020), 'How Independent is the European Public Prosecutor's Office "de facto"?', HLJKPP br. 1., str. 100.

⁴ Karsai, Krisztina (2021) The European Public Prosecutor's Office and Hungary: Challenge or Missed Opportunity?, Transparency International: Hungary, str. 31.

⁵ EPPO Annual Report 2021, str. 89; Wahl, Thomas (2022) EPPO's First Annual Report, no 1, 15–16.

europska tužiteljica na prvoj stranici prvog godišnjeg izvješća u predgovoru napisala: “Povijest će pamtili da u Sloveniji nismo imali delegiranih europskih tužitelja.”⁶

Političke opstrukcije, odugovlačenja i opiranja država članica da Europsko javno tužiteljstvo započne s radom posljedica su jednog njegovog strukturnog obilježja – neovisnosti. Tužiteljstvo neovisno o izvršnoj vlasti *novum* je kojem su se države članice Europske unije uspješno opirale zadnjih 30 godina.⁷ Naime bez obzira na to što je tužiteljstvo u europskim državama ustavnopravno neovisno o političkoj vlasti, ne radi se o općem pravnom načelu ili pravnom standardu međunarodnog i europskog prava, kao što je to slučaj s načelom sudačke neovisnosti. Upravo suprotno, državna odvjetništva uvijek su povezana, odnosno ovisna o izvršnoj vlasti, bilo da se radi o institucionalnoj vanjskoj ovisnosti, kao u slučaju izbora glavne državne odvjetnice i njezinih zamjenika od strane izvršne vlasti, ili o funkcionalnoj ovisnosti, kada postoji hijerarhijski odnos između izvršne vlasti i glavne državne odvjetnice u konkretnim predmetima. U demokratskim državama vladavine prava, kao što su Belgija,⁸ Francuska,

---

⁶ Janez Janša višestruki je slovenski premijer, koji je 2014. godine u predmetu *Patria* pravomoćno osuđen na dvije godine zatvora zbog primanja mita, ali ga je slovenski Ustavni sud prvo nakon 176 dana pustio iz zatvora, a zatim mu i ukinuo presudu, nakon čega je djelo zastarjelo. Kao slovenski premijer 2021. godine odbio je kandidirati dvoje delegiranih europskih tužitelja (DET) koje je predložilo Slovensko tužiteljsko vijeće jer su sudjelovali u kaznenim postupcima protiv njega. Nakon parlamentarnih izbora nova je Vlada 18. studenog 2021. nominirala ta ista dva kandidata te koje je 2020. godine predložilo Slovensko tužiteljsko vijeće, a već 24. studenog 2021. imenovao ih je Kolegij Europskog tužiteljstva. To ipak nije kraj spora s obzirom na to da je slovenska Vlada objasnila kako su nominacije bile privremene i da se novi DET-ovi moraju nominirati po novoj proceduri, koja je dala veće ovlasti Vladi. Europsko tužiteljstvo uzvratilo je da su dva slovenska DET-a imenovana na vrijeme od pet godina, a njihovo razrješenje nije više u rukama nacionalnih tijela. Slovenija je opomenuta Rezolucijom Europskog parlamenta od 16. prosinca 2021. o temeljnim pravima i vladavini prava u Sloveniji, posebno o kašnjenju u imenovanju tužiteljâ za Ured europskog javnog tužitelja (2021/2978(RSP)), te Izvješćem o vladavini prava Europske komisije, koji su utvrdili pogoršanje vladavine prava u Sloveniji. V. 2022 Rule of Law Report, County Chapter on the rule of law situation in Slovenia, SWD(2022) 524 final, 13. 7. 2022.

⁷ Ideja o uspostavi supranacionalnog europskog tužiteljstva nastala je tijekom rada na znamenitom *Corpus Jurisu*, pravnoj studiji koju je na inicijativu Opće uprave za financijski nadzor Europske komisije iz 1995. godine izradila grupa europskih znanstvenika predvođena francuskom akademkinjom *Mireille Delmas-Marty*, preminulom ove godine u veljači čija je prva verzija objavljena 1997. godine. Od tada je Europska komisija višekratno pokušavala ustanoviti Europsko tužiteljstvo Zelenom knjigom iz 2001., Ugovorom o Europskoj uniji iz Nice iz 2001. i neuspjelim Ugovorom o Ustavu za Europu iz 2004. I konačno, zadnje desetljeće i pol, koliko je prošlo od stvaranja pravnog temelja u Lisabonskom ugovoru iz 2007. do osnivanja Europskog tužiteljstva 2021. godine. Ni danas Europsko tužiteljstvo nije tijelo svih država članica, već 22 države članice, osnovano kroz mehanizam pojačane suradnje temeljem čl. 86. st. 1. UFEU-a.

⁸ U Belgiji postoji subordinirani odnos između ministra pravosuđa i javnog tužiteljstva jer je ministar pravosuđa preuzeo odgovornost pred parlamentom i zastupnicima za politiku

Nizozemska i Austrija⁹, tužitelje bira izvršna vlast, politiku kaznenog progona određuje vlada, a tužiteljstvo implementira njezine smjernice te postoji ovlast davanja uputa tužiteljima u određenim predmetima.¹⁰ Razlog, naravno, nije kršenje vladavine prava, već njezina demokratska zaštita i kontrola kroz političku odgovornost ministra ili vlade za politiku kaznenog progona pred parlamentom.¹¹ Velika demokratska odgovornost demokratske vlasti za borbu protiv kriminaliteta zahtijeva postojanje odgovarajućih ovlasti prema nositelju kaznenog progona.

U Hrvatskoj je člankom 125. Ustava državno odvjetništvo uspostavljeno kao samostalno i neovisno pravosudno tijelo, a ustavne odredbe o izboru Glavne državne odvjetnice i njezinih zamjenika, kao i položaj i sastav Državnoodvjetničkog vijeća, otkriva nam da se radi o funkcionalnoj neovisnosti državnog odvjetništva, ali ne i o vanjskoj institucionalnoj neovisnosti o izvršnoj vlasti ili unutarnjoj funkcionalnoj neovisnosti državnih odvjetnika. Izvršna vlast, kao i bilo koje drugo državno tijelo, nema ovlast davanja uputa državnom odvjetništvu o postupanju u konkretnim predmetima. Međutim Ustav je osigurao jak institucionalni utjecaj izvršne vlasti na DORH kroz niz instrumenata. Treba početi od izbora Glavne državne odvjetnice, koja je isključivo politički izbor stranke koja ima vladajuću većinu u Saboru, jer njezino imenovanje i razrješenje predlaže Vlada RH, a odluku donosi vladajuća obična parlamentarna većina; preko podnošenja godišnjeg izvješća o radu Državnog odvjetništva Saboru, čije neprihvatanje običnom većinom rezultira smjenom Glavne državne odvjetnice (neostvarivanje programa rada ili neostvarivanje zadovoljavajućih rezultata rada); preko Kolegija DORH-a, koji ima velike personalne ovlasti, sastoji se od zamjenika Glavne državne odvjetnice, koje ona bira; preko obveza Glavne državne odvjetnice da po zahtjevu ministra pravosuđa podnosi izvješće o pojedinim vrstama kaznenih postupaka; do Državnoodvjetničkog vijeća, koje ima potpunu vlast nad državnim odvjetnicima, birajući ih, razrješujući ih, vodeći disciplinske postupke i dajući dopuštenja o njihovim privatnim aktivnostima, a koje je zbog načela hijerarhijske subordiniranosti strogo pod kontrolom Glavne

---

istrage i kaznenog progona. Dakle neovisnost državnog odvjetništva ide ruku pod ruku s 'pravom nadležnog ministra da naređuje kazneni progon i utvrđuje obvezujuće smjernice kaznene politike, uključujući i one istražnog i tužiteljskog karaktera'. Podstawa, Karolina / Aspetti, Rebecca (2022) TRIIAL National Reports: Belgium, RSCAS 2022/52 Robert Schuman Centre for Advanced Studies.

⁹ Report on the independence and impartiality of the prosecution services in the Council of Europe member States (2019 edition), Bureau of The Consultative Council of European Prosecutors, CCPE-BU(2020)4, 16.

¹⁰ U Austriji uputa u pisanoj formi je uvijek dio spisa, a federalni ministar pravosuđa iznosi izvješće o danjoj uputi Parlamentu. Ibid.

¹¹ Ligeti K (2020) 'The Structure of the EPPO: Features and Challenges', 27(1) Croatian Annual of Criminal Sciences and Practice, 45–46.

državne odvjetnice. Jedna od ključnih odlika našeg DORH-a, koja ga čini strogom hijerarhijskom organizacijom u funkcionalnom smislu, jest ovlast Glavne državne odvjetnice da daje upute za donošenje odluke u pojedinačnom predmetu i nalog za poduzimanje državnoodvjetničke radnje u pojedinačnom predmetu. Time je ona hijerarhijski funkcionalno na čelu cijelog Državnog odvjetništva i ima ovlasti nad radom svakog zamjenika državnog odvjetnika, kao i nad svim predmetima u radu. Za razliku od državnih odvjetnika u Sloveniji ili stalnih vijeća u Europskom tužiteljstvu, naši državni odvjetnici nemaju unutarnju funkcionalnu neovisnost. U Sloveniji su državni odvjetnici, kao i suci, vezani samo zakonom, Ustavom i općim uputama o prihvaćenoj politici kaznenog progona, ali ne i nalogom, zabranom ili uputom u konkretnom predmetu. Glavna državna odvjetnica, kao i viši odvjetnici, imaju ovlast evokacije i delegacije, dakle mogu osobno preuzeti pojedini predmet ili zadatak, ili ga ustupiti drugom državnom tužitelju, ali ne i dati uputu za postupanje u konkretnom predmetu.¹² Isto vrijedi i za ovlasti Glavne europske tužiteljice i Kolegija Europskog tužiteljstva, koji nemaju ovlasti davanja uputa u konkretnim predmetima, već su stalna vijeća neovisna u svom operativnom radu.

Dakle, iako u Hrvatskoj izvršna vlast ne može davati upute državnom odvjetništvu kako da postupa u konkretnim predmetima, postoji izravna hijerarhijska linija odgovornosti od predsjednika Vlade RH do svakog zamjenika državnog odvjetnika, osigurana potpunom vlašću Glavne državne odvjetnice nad Državnim odvjetništvom i svim konkretnim predmetima.

Stoga ne čude prvotna nesnalaženja vrha političke vlasti o položaju Europskog tužiteljstva prema našem Državnom odvjetništvu. Tek zahvaljujući javnim istupima europske tužiteljice *Tamare Laptoš* u stručnoj, kao i općoj javnosti prepoznato je da je europsko tužiteljstvo, uključujući i hrvatske delegirane europske tužitelje, u potpunosti funkcionalno i operativno neovisno o DORH-u. Hijerarhijska linija koja institucionalno ide od predsjednika Vlade i stranke na vlasti, a operativno od Glavne državne odvjetnice, prekinuta je prema europskom tužiteljstvu, i to kako prema hrvatskoj europskoj tužiteljici tako i prema četiri hrvatska delegirana europska tužitelja. Iako Odjel delegiranih europskih tužitelja djeluje u okviru Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala (USKOK), radi se samo o formalnom organizacijskom pitanju, bez ikakva funkcionalnog i operativnog značenja. Ne samo što je Odjel dio europskog tužiteljstva, a ne dio USKOK-a i DORH-a, već su i delegirani europski tužitelji, kao i njihovi službenici, u cijelosti neovisni i samostalni prema njima u svim pitanjima.

---

¹² V. Ustav Republike Slovenije, čl. 135., Zakon o državnom tužiteljstvu čl. 3., čl. 167.–170., i Odluku Ustavnog suda Republike Slovenije U-I-42/12, Službeni list Republike Slovenije, br. 17/2013, §§ 25.–29.

Jedino je takvo uređenje sukladno s Uredbom o Europskom tužiteljstvu, koja u čl. 6. st. 1. jamči njegovu neovisnost, kao i svih njegovih tužitelja i osoblja, koji *pri obnašanju svojih dužnosti ne smiju tražiti ni primati upute ni od koga izvan Europskog tužiteljstva i ni od koje države članice EU-a ili institucije, tijela, ureda ili agencije Unije, a oni pak moraju poštovati neovisnost EPPO-a i ne smiju pokušavati na njega utjecati u obavljanju njegovih zadaća.* Ova imperativna norma, kojom se jamči institucionalna i osobna, kao i europska i nacionalna neovisnost Europskog tužiteljstva i njegovih tužitelja, ima dvostruke adresate – tužitelje i tijela vlasti. Njezino poštivanje zajamčeno je nizom institucionalnih i osobnih jamstava koje propisuje Uredba.

Institucionalna neovisnost Europskog tužiteljstva zajamčena je ovlasti da samostalno kreira politiku kaznenog progona, odnosno donosi strateške odluke ili opće upute (strateška neovisnost), donosi interna pravila o postupku, upravljanju predmetima i poslom (zakonodavna jurisdikcija), te proračunskom autonomijom. Te ovlasti u državnom poretku pripadaju državnim tijelima, a sada su oduzete ne samo njima već i Europskom parlamentu, Europskom vijeću i Europskoj komisiji izvan zakonodavne procedure i predane supranacionalnom tužiteljstvu.

Zajamčiti osobnu neovisnost pojedinih tužitelja, osobito delegiranih europskih tužitelja, koji su na operativnom nivou integrirani u nacionalna kaznena pravosuđa i tužiteljske strukture, bilo je najizazovniji zadatak, koji je temeljito obavljen od strane europskog zakonodavca, a dodatno i kroz interna pravila koja je po svom osnutku donijelo i samo Europsko tužiteljstvo. S jedne strane problem je bilo rješavanje konflikta lojalnosti tužitelja prema nacionalnom tužiteljstvu i prema europskom poslodavcu, a s druge strane nastojalo se ojačati položaj delegiranih europskih tužitelja, koji će biti najizloženiji pokušajima pritisaka i utjecaja u nacionalnom okruženju. Jamstva osobne neovisnosti jesu: a) postupak izbora i razrješenja tužitelja, koji osigurava isključivi ili dominantni europski utjecaj, b) odlučivanje o stegovnoj odgovornosti pred Sudom Europske unije, odnosno Kolegijem, c) pravo delegiranih europskih tužitelja na pomoć i naknadu u slučaju prijetnji, uvreda ili klevete ili bilo kakva napada na njihovu osobu ili imovinu. Svakako važno jamstvo neovisnosti i lojalnosti predstavlja plaća delegiranih tužitelja, koja dvostruko prelazi plaću njihovih hrvatskih kolega.

Važnost operativne neovisnosti o izvršnoj vlasti za kaznena djela s političkim implikacijama najbolje pokazuju rezultati rada Europskog tužiteljstva u Hrvatskoj. Iako je Hrvatska država koja je od početka podupirala osnivanje Europskog tužiteljstva, provela uzoran postupak izbora europske tužiteljice i delegiranih europskih tužitelja, osigurala odgovarajuće uvjete za njihov rad te postoji izvrsna suradnja između Europskog tužiteljstva i DORH-a, kao i PNUSKOK-a, ipak postoji prostor za poboljšanje kao i za zabrinutost. Pomak je nužan u ispravnoj i potpunoj implementaciji Direktive o zaštiti financijskih interesa Europske unije, na što je upozoreno u više radova objavljenih u Ljetopisu

(*Sokanović, Đurđević*), uključujući i rad iz ovog broja o prijeveri s PDV-om (*Damjanović Barić*), kao i u pogledu povećanja razine otkrivanja prijevera, zbog čega je 13. listopada 2022. sklopljen poseban radni sporazum između Europskog tužiteljstva i Ministarstva unutarnjih poslova. Također bi se trebala službeno i zakonodavno prestati koristiti engleska kratica EPPO za Europsko javno tužiteljstvo s obzirom na to da se radi o tijelu koje je dio našeg pravnog poretka, da je hrvatski jezik službeni jezik Europske unije, kao i da nazive međunarodnih i europskih tijela treba prevesti na hrvatski jezik, u ovom slučaju kao „Europsko javno tužiteljstvo (EJT)“, kao što su to učinile i druge države (*Die Europäische Staatsanwaltschaft (EUStA), Le Parquet européen, La Procura europea, Evropsko javno tožilstvo (EJT), Prokuratura Europejska* i dr.).

No krajnje je zabrinjavajuće što je Republika Hrvatska država Europske unije s daleko najvećim brojem visokih državnih i lokalnih dužnosnika (dva bivša ministra aktualne Vlade, ravnatelj agencije za fondove EU-a, dva gradonačelnika) protiv kojih Europsko tužiteljstvo vodi kaznene postupke, što upućuje na nepostojanje ili nefunkcioniranje nacionalnih mehanizama kontrole upravljanja javnim novcem, od onih upravnopravnih i političkih do kaznenopravnih.

----- o -----

Brojni su autori i ove godine odabrali Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu kao medij za objavu svog rada, pa i u prvom ovogodišnjem broju možemo ponuditi čitateljstvu niz kvalitetnih znanstvenih radova s aktualnim kaznenopravnim temama iz tri stalne rubrike: pozitivnopravne, povijesnopravne te poredbenopravne. Autorica *Pejaković Đipić* bavila se jednim od najstrožih dokaznih pravila u kaznenom postupku, koje nalaže prisutnost dva svjedoka na pretrazi doma, a koje postavlja pred policiju brojne praktične probleme i izazove te otvara pitanje njegove anakronosti, uvjetovane tehnološkim razvojem. Autorica je nakon teorijske analize tzv. solenitetnih svjedoka, koji provode nadzor nad zakonitim obavljanjem radnje pretrage doma, provela najopsežnije empirijsko istraživanje sudske prakse Vrhovnog suda RH do sada obuhvativši razdoblje od čak 20 godina. Utvrdila je poštivanje ovog ustavnog dokaznog pravila primarno od strane policije, ali i od sudova, po cijenu učinkovitosti kaznenog postupka, te je upozorila na niz praktičnih problema u njegovoj provedbi, koji su, između ostalog, posljedica i normativnih praznina. *Damjanović Barić* objavila je rad o kaznenom djelu u nadležnosti Europskog tužiteljstva – prijevera s PDV-om, u kojem je retrospektivno prikazala njegovo prenošenje iz nacionalne u supranacionalnu nadležnost, upozorila na njegove teške posljedice te se nadovezala na prethodne radove tvrdnjama o propustima hrvatskog zakonodavca u transponiranju ovog djela u Kazneni zakon. Vrlo vrijedan dio rada jest opis javnih oblika prijevera s PDV-om, upozoravanje na dugotrajnu neučinkovitost hrvatskog kaznenog pravosuđa u procesuiranju ovog djela te povezanost aktivnijeg kaznenog

proгона s osnivanjem Europskog tužiteljstva. Autori *Jaramaz Reskušić* i *Milotić* napisali su rad o *crimina* protiv spolnog morala u rimskom pravu i vrsarskoj pravnoj zbirci, koji predstavlja izvorni znanstveni doprinos istraživanju rimske i partikularno srednjovjekovne pravne tradicije. Kako su naveli recenzenti, rad je napisan u skladu s čvrstim propozicijama znanstvenog i akademskog kanona za pravnopovijesna istraživanja, na uzoran način izložen je evolutivni luk od rimskog, preko kanonskog, pa do srednjovjekovnog prava vrsarske provenijencije. Tema je pravno i politički plauzibilna te je uklopljena u razgranati multidisciplinarni obzor suvremenih pravnih i bioetičkih razmatranja. Rimsko pravo, kao i kršćanstvo, odmaknulo se potpune negacije društvene i pravne egzistencije žena te je ženi dalo status osobe, no žene i dalje ostaju u teškom položaju na margini društva. Iz poredbenog prava Ljetopis nam donosi dva važna rada nastala temeljem izlaganja njihovih autora na konferenciji u okviru projekta “Hrvatsko prekršajno pravo u europskom kontekstu – izazovi i perspektive“ Hrvatske zaklade za znanost pod vodstvom izv. prof. *Marina Bonačića*, održanoj u ožujku ove godine. *Anže Erbežnik* dao je cjelovit i pregledan prikaz funkcionalne nadležnosti, materijalnog, procesnog i organizacijskog prekršajnog prava u Republici Sloveniji, s posebnim osvrtom na odluke kojima je Ustavni sud Republike Slovenije intervenirao u ovo područje u posljednja dva desetljeća. Iz rada je vidljivo da je slovenski Ustavni sud odigrao važnu regulativnu ulogu u zaštiti temeljnih prava u prekršajnom postupku. Autorica *Ivana Radisavljević* dala je također cjelovit i temeljit prikaz prekršajnog prava u Srbiji, koji je dogmatski fundirala u brojnoj domaćoj i stranoj literaturi te jurisprudencijski u odlukama domaćih sudova. Za hrvatske čitatelje i istraživače oba su rada važna zbog omogućavanja poredbenopravnih istraživanja u području prekršajnog prava, kao i iz aspekta okolnosti da su obje države imale zajednički prekršajnopравни poredak do prije 30 godina, pa je moguće prepoznati zajednička ishodišta i sličnosti, kao i detektirati rješenja koja su ih danas udaljila.

Uz pet znanstvenih radova Ljetopis nakon dugog vremena donosi komentar državnoodvjetničke prakse, koji je napisao jedan praktičar, zamjenik županijskog državnog odvjetnika u Županijskom državnom odvjetništvu u Puli *Vlado Sirotić*. U rubrici prikazi nalazi se redoviti prikaz prošlogodišnjeg savjetovanja izdavača Ljetopisa koji je napisala Iva Parenta te prikaz *Nikše Vojvode* prethodno spomenute konferencije „Tendencije i perspektive prekršajnog prava“.

U ovom Ljetopisu svoje vrsne uredničke vještine i znanje premijerno nam je pokazao naš novi izvršni urednik *Marin Bonačić*, bez čijeg predanog i vrijednog rada ne bi bilo ovog, kao ni sljedećeg broja našeg časopisa. Osobno mu zahvaljujem na izvršnoj suradnji i ogromnom trudu koji je uložio u obavljanje dužnosti izvršnog urednika Ljetopisa.

Glavna urednica
Prof. dr. sc. Zlata Đurđević